

بلاغت عثمانیه

مکتب حقوق طلبہ سنہ تقریر اولنان درسلرک
خلاصہ سیدر

اثرخامہ

اجد جودت

معارف نظارت جلیہ سنک رخصتیہ
ایکنجی دفعہ اولہرق
مطبعہ عثمانیہ ده طبع اولنمشدر

استانبول

۱۲۹۹ فی ۱۲ ربیع الاخر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طوائف متمدنه كندو لسانر نيك قواعديني جمع ايله بر فن
مخصوص اوله رق تدوين ايله كلشردر . و بوكا الك زياده
اعتنا ايدن عربلردر . چونكه اساس ديانت اسلاميه
اولان و فصاحت و بلاغتك طبقه قصواسنده اولغله معجزات
باهره دن بولنان قرآن كريم لسان عذب البيان عربى اوزره
نازل اولديغندن انك قواعديني خللدن وقايه بر خدمت
دينه اولغله علمى عربيه بوكا فوق العاده اعتنا ايتمشلر
ايدى . لسانمرك بر باشلوجه مأخذى لسان عربى اولديغنه
مبنى بوراده انك قواعدنن براز بحث ايتك لازمكياور .
علمى عربيه لسان عربينك قواعديني جمع ايدرك علم نحوى
تدوين ايتمشلر ايدى كه كله نك احوالندن بحث ايدن
بر علم ديمكدر . صكره علمى متأخرين بونى ايكي فنه
تقسيم ايدوب برينه علم صرف و ديكرينه علم نحو تسميه

ایتدیلر • علم صرف ذات کلمه نك احوالندن بحث ایدن
 بر فندر • علم نحو کلمه لرك حین ترکیبنده عارض اولان
 احوالندن بحث ایدن بر فندر • بوا یکی فن ایله کلامک
 اصل معنایی افاده سی کیفیت یلنور • وایکیسی دخی
 بر مقصده خدمت ایتدیکی جهته حقیقت حالده بر علم دیمک
 اولور • بعضیلر مسائل اشتقاقی دخی بر فن مستقل اعتبار
 ایتشردر • لکن اکثری انی فن صرفده داخل قیلشردر •
 لسان فارسینک قواعدی قلیل و مضبوط اولوب جمله سی
 بر فن اوله رق تدوین اولمشدر •

لسان عثمانینک قواعدی قواعد فارسیه یه نسبتله ده
 زیاده در • و بعض قواعد فارسیه یی استعمال ایله برابر
 بر چوق قواعد عربیه دخی رعایتیه مجبورز • ولسان عثمانینک
 صیغ تصریفیه سی هر لساندن اوسع و مکملدر • بوجهته
 مسائل صرفیه سی خلیجه واسعدر • فقط مسائل
 نحویه سی لسان عربینک نحوی قدر کثیر و واسع دکلدر •
 بوجهته صرف و نحوی تفریق حاجت یوقدر • بناء
 علیه بز دخی لسان عثمانینک قواعد صرفیه و نحویه سی
 جمع ایله بر فن اولق اوزره برلشدیروب قواعد عثمانیه
 نام کتابی تدوین ایتشیدک که لسان عثمانینک قواعدی
 حفته ال ابتدا یازلمش اولان کتاب اودر • بعده انی اختصار

ایله مدخل قواعد نام رساله بی و صکره انی تلخیص ایله
 قواعد ترکیه نام رساله جکی تألیف ایلدک .
 بونلری تدریس و تعلم ایدنلر لسان عثمانی اوزره اصل معنایی
 طوغریجه سو یلیوب یازمغه مقتدر اولورلر . اما فصیحانه
 و بلیغانه افاده مرام ایده بیلک ایچون علم بلاغتی بیلک
 لازم کلور .

قواعد عثمانیه نك اخرنده بلاغت عثمانیه نك تدوین
 و تألیفی وعد اولنمشیکن حال و زمان بو وعدك انجازه
 مساعد اولدی . بعده معارف عمومیه ناظری ایکن
 مکاتب عمومیه و خصوصیه نك درس جدول لرینی ترتیب
 ایچون تشکیل ایلدیکم قومسیون طرفدن تألیفی عهدده مزه
 نحمیل و تکلیف اولنان کتابلردن بری لسان عثمانی به
 مخصوص اولمق اوزره برفن بلاغت کتابنك تألیفی
 ایدی بو کتابلردن بعضیلرینك تألیفنه موفق اولدیم
 حالده اشبو بلاغت کتابنك تدوین و تألیفنه موفق
 اوله مدم .

مکر قوه دن فعله کله جک برچوق نوادر اثار ایله برابر
 بودخی اریکه پیرای خلافت و جهانبانی پادشاه حقایق
 اکتناه بی مدانی ❀ سلطان عبدالحمیدخان ثانی ❀
 افندیز حضرتلرینك عصر محاسن حصر همایونلرینه

مرهون ایش • ایشته شمدی اول وعدك انجازه
ابتدار اولمشدر •

علمای عربیه بلاغت ایچون ایکی فن یامشدر • بری
علم معانیدرکه انکله کلامک مقتضای حاله کیفیت تطبیق
یلنور • ایکنجیسی علم بیاندرکه ادای مرامک طرق
مختلفه سنی یلیدر یعنی تشبیه و مجاز و کنایه دن بحث
ایدر • سجع و جناس کبی کلام بلیغه زینت و یرن
برطاقم وجوه تحسین کلام وارددرکه انزه صنایع بدیعه
دنیلور انلری تعریف ایچون دخی علم بلاغته ذیل اولوق
اوزره برفن یاپوب علم بدیع تسمیه ایشلدر •

ادبای عربیه دن بعضیلری بو اوج فنک مجموعنی علم بیان
تسمیه ایلوب بعضیلری دخی اولکنه علم معانی و دیگر
ایکیسنه یعنی بیان ایله بدیعه علم بیان و اوچنه بردن علم بدیع
دیشلدر • بعضیلر دخی معانی ایله بیان علم بلاغت
دیرلر •

بزاوچنی بر علم اعتبار ایدرک علم بلاغت تسمیه ایلدک ایشته
اول اعتباره کوره شمدی بو علمی تعریف ایدهلم •

علم بلاغت • کلامک مزایاسنی یلیدرن برفندر •
کلامک مزایاسی مقتضای حاله تطبیق و تشبیه و مجاز
و کنایه لرینک حقیله اداسی و صنایع بدیعه ایله تزینی
خصوصیلدر •

لسان عثمانی اوزره اشبو علم بلاغتی بیان ایچون بو
رساله یی بر مقدمه ایله اوچ بابنه تقسیم و بمنه تعالی باب
اولده فن معانی یی و باب ثانیه فن یسانی و باب ثالثه
فن بدیعی بیان ایده جکز .

بوده معلومک اولسون که علوم عربیه اون ایکی فن
اولوب بونلره علوم ادبیه دخی دنیلور . بونلرک سگری
اصول و دردی فروعدر .

اصول ثمانیه لغت و صرف و اشتقاق و نحو و معانی و بیان
و عروض و قافیه فنلریدر . فروع اربعه انشا و قرص
شعر و محاضرات و خط یعنی املا فنلریدر . بونلرک تفاصیلی
بیان العنوان نام رساله مزده اولغله اورایه مراجعت
اولنه .

قواعد عثمانیه ده لسانمک مسائل صرف و اشتقاق و نحوی
و اصول املاسی مندرج اولغله اصول ثمانیه دن اوچنی
و فروع اربعه دن برینی حاویدر .

دردست تدوین اولان علم بلاغت دخی معانی و بیان
فنلرینی مشتمل اوله جنغی جهته بو ایکی فنده فنون اثنی
عشردن التیسی مندج اوله جق دیمکدر .
من الله التوفیق و علیه التکلان

﴿ مقدمه ﴾

فصاحت • الفاظك تلفظ واستماعی طاتلو ومعناسی ظاهر
یعنی تلفظ اولنور ایکن معناسی ذهنه متبادر اولمقدر •
بونك علامتی دخی الفاظك قواعد لسانه موافق والسنة
ادباده کثیر الاستعمال اولسیدر •

چونکه اهل لسان اولان ادبا لسانی اینجه الکندن
کچوروب اولمشلو الفاظی تحری و انتخاب ایدر لر ولسانه
ثقیل وقولاعه کریه کلان ومعناسی اکلامق ایچون لغت
کتابنه وفکر ایله ذهنک اتعابنه محتاج اولان الفاظك
استعمالندن اجتناب ایدر لر • وکلامک احسنی اودرکه
عوام انک معناسی اکلامر خواص دخی فضل ومزیبتی
تقدیر ایلر دیر لر •

بلاغت • سوزك فصیح اولمق شرطیله مقتضای حاله
مطابق اولسیدر •

فصاحت ایله کلمه و کلام ومتکلم متصف اولور •
وبلاغت ایله یالکز کلام ومتکلم متصف اولور • بونلرک
ماهیتلرینی کرکی کبی ایضاح ایچون هر برینی بشقه بشقه
تعریف ایدهلم •

کله نك فصاحتی • کله نك تنافر حر و فدن و غرابتدن
و قیاسه محالفتدن سالم اولمیدر •

تنافر حروف • کله نك لسان اوزره ثقلتنی و تلفظنك
عسرتنی ایجاب ایدن برکیفیتدر که حس و ذوق ایله
یلنور • مرتفع معناسنه مستشزر و ایستاستیق کله لری
و ایشسر کوچسر لفظلری کبی •

غرابت • کله نك وحشی اولسی یعنی مأنوس الاستعمال
و ظاهر المعنی اولمامسیدر •

مثلا آتش لفظی میانه مزده زباززد اولمشدر عربیسی
اولان نار لفظی دخی مستعملدر • اما اصل ترکیه سی
اولان اود لفظی مهجور اولمغله انده غرابت واردر
شمدی استانبولده اود دنیلسه اکثر ناس اکلاماز •
کذالك لسان عربیده اجتناب و تجنب بر معنایه کلور
ایسه ده لسانمزده اجتناب لفظی مأنوس الاستعمال اولوب
تجنب لفظی زباززد دکلدر •

و کذالك آینه نك اصل ترکیسی اولان کورکی لفظی
مهجوردر • و عربجه آینه یه مرآت و سنجیل دنیلور
لسانمزده ایسه مرآت لفظی مستعملدر و سنجیل لفظی لغات
غریبه دندر •

✽ لاله الا الله ✽ عبارة شریفه سنك اصل ترکیه سی

(یوقدر طایه جق چالابدرا انجق) عباره سیدر . وترجحه
چالاب لفظه جلاله نك ترجمه سیدر لکن شمیدی لسانمزده
مستعمل دکدر .

قیاسه مخالفت . کله نك قواعد عثمانیه به واهل لسانك
استعماله مخالف اولسیدر .

کلدك یرنده کلدق و یازدق یرنده یازدك و ادبسنلك یرنده
ادبسنلق و او یغونسزلق یرنده او یغونسزلك و بنده لك
یرنده بنده کیت و یازه ماز یرنده یازه بیلز و تخر یرات وارده
یرنده تخر یرات موروده و اهالی ساکنه یرنده اهالی
مسکونه و مطبوعات موقوته یرنده مطبوعات موقته دینلك
کی که برالشام یرنده غلط اوله رق بریه الشام یازمعه باشلا دیغی
اشاده بویه برچوق غلظلر اوراق رسمیده کور لمکه
باشلامشدر . منضم اولدی دنیله جك یرده انضمام ایتدی
و منقضى اولدی دنیله جك یرده انقضا ایتدی دینلك دخی بو
قبیلدندر . چونکه انفعال بابی دائم ازوم و مطاوعت
ایچوندر بناء علیه اولق ماده سیله ترکیب ایدر . ایتمک
ایلك قیلق ماده لر یله ترکیب ایتمز . مکرکه مجاز ابر بشته
معناده مستعمل اوله . نته کیم انکسار لفظی بد دعا
معناسنده مستعمل اولدیغی حالده انکسار ایتدی دینلور .
اما قیرلق معناسنده اولدیغی حالده منکسر اولدی دینلوب
انکسار ایتدی دینلز .

کلامک فصاحتی • اجزاسی اولان کله لر فصیح اولقله
 برابر تنافر کلماتدن وضعف تألیفدن و تعقیددن سالم اولمسیدر •
 تنافر کلمات • بعض کلماتک اتصالندن لسانه ثقلت کلمکدر •
 مثلا (چوق کا سه لیسر انک نان خوار خوان نعمتیدر)
 عباره سنده کی کله لر هپ لسانمزده مأنوس الاستعمال ایکن
 بریره کلمکدرنده زیاده تنافر حس اولنه یور •

(آشچی آش پشمشی) عباره سی و (الی لیرا) ترکیبی
 و (میلن اول سرو روانک سوی اغیاره کوروب * ایلش
 مشیاش زبان حال ایله ایهام صو) بیتنک مصرع ثانسی دخی
 بوقیلدندر • بو مثلوه تنافر الفاظ بین الشعرا مذموم
 ایسه ده بعضا هجو و تزییف مقامنده استعمال ایدر لر • ته کیم
 سروری بو یولده (قاره قوری قاری الدی نعمان) نار یخنی
 سولشدر •

علمای عربیه دن بعضیلری کلامک فصاحتنده علی الاطلاق
 تابع اضافاتدن سالم اولسنی شرط ایتمشدر • و بعضیلری
 تابع اضافات اکثریا تنافری ایجاب ایله فصاحتی اخلاص
 ایدر دیمشدر • لسانمزده تابع اضافاتک فصاحتی
 محل اولدیغی درکاردر •

تابع اضافات • اوچدن زیاده کله لرک متوا لیأبر برینه
 مضاف قلمسیدر • فلانک قوناغنک قپوسنک کلیدی کی که

درت کلمه یکدیگره مضاف قلنه رق اوچ اضافت متوالی
 اولغله فصاحتہ خلل کلمشدر • وفضو لینگ حدیقه
 السعداده (ابکارانجم • تاب نظاره مصائب خوانین حرمسرای
 نبوت • کتوره میوب پرده حجابہ کیردی) عبارہ سندہ
 التی کلمہ بر برینہ مضاف قلنغله فصاحتدن دوشمشدر •
 ضعف تألیف • کلامک ترکیبی قواعد عثمانیہ بہ و بین
 الادبا مرعی اولان اصولہ مغایر اولمقدر •

چونکہ انسانک لسانی قلبیک ترجانیدر غرض و مرامی
 افادہ ایچون مناسب کوردیکی عبارہ لری ذہنندہ نصل
 تصویر ایدر ایسه الفاظی دخی اکاکوره ترکیب و ترتیب
 ایلر • ایشته قواعد لسانیہ الفاظک بو وجهله تراکینی
 یلدییر • وقاعده تقدیم اولنه جق کلمه لک تأخیری
 وتأخیر اولنه جق کلمه لک تقدیمی ایله کلامک سبکنه
 خلل کلور • زیرا الفاظک ترکیبی معاینک ترتیب
 ذہنسنه مخالف دوشرو بوجهتله عبارہ ریک اولور •
 تنه کیم بازاره کیتدم نیله جک یرده کیتدم بازاره
 دینگ کبی که متعلقات فعلک تقدیمی قاعده لسانمز
 اقتضاسندن ایکن بوراده مفعول ایله تأخیر اولمشدر •
 ونهالستان ترکیبی دیباجه سندہ کی (خامه جامه موزون
 ترانه دلکش اواز معرفت پرداز) عبارہ سندہ مشبهک

مشبه به مضاف قلمسی قاعده به مخالفدر زیر السامزده
 مشبه بهك مشبه اضافتی شایع اولوب اما عکسی معروف
 دکادر • بناء علیه بو عباره فصاحتدن عاریدر • واکر
 (جامه موزون ترانه دلکش آواز خامه معرفت پرداز)
 دنلسه قاعده لسانه موافق اولور •

کذلک شفیق نامه نك (سلطان هفت اقلیم زرین دیهم
 آفتاب) عباره سی دخیر کیکدر • چونکه زرین دیهم ترکیبی
 سلطانک صفتی اولدیغی حالده اره لرینه سلطانک مضاف
 الیه ی کیر مشدر حالبو که (سلطان زرین دیهم هفت اقلیم
 اولان آفتاب) دنلسیدی عباره رکاکتدن سالم اولوردی •
 ضیا پاشانک (دلر بار بویله دامنگش دکلدی بزمن * هر
 کیجه عاشق ارارلر ماهرولر وار ایدی) بیتنده ارارلر
 کله سی ماهرولرک صفتی ایکن جعلنمسی قاعده لسان
 عثمانی به مخالفدر •

در میان اتمک ودر پیش اتمک یرنده در میان ایله در پیش
 ایله ور خصت کامله یرنده رخصت کامل دینمک ولاجل
 الفروخت عباره سنده اولدیغی کبی کله فارسیه اوزرینه
 لام تعریف کتورمک دخی ضعف تألیف قبیلندندر •
 تصویر افکار غزته سنک (پرتو ذکا نوع بشرک باشنه
 قونمش بر نورانی همادر که سایه سعادتنی تعمیم ایده جک

واسطه بولنماز الا که لزومی قدر نهال مطبوع الاندامی
 حکمنده اولان صحائف مطبوعه ننگ وسعت وانشاریدر
 شهبال دکل او بر برات اقبالدرکه قنغی ملته مقارن اولسه
 رفته رفته ظلم جهالتک زنجیر اسارتندن ازادینه حجت
 اولور) مقاله سنده کی اندام کله سی فارسی اولدیغی حالده
 اوزرینه لام تعریف کتورلسی فصاحتی اخلاص ایتشدر
 ازادینه حجت اولور ترکیبی دخی درمیان ایله
 قبیلندندر .

بر وجه بالا متعلقات فعلک تأخیری سبک عباریه
 خلل کتورمکه کلام منشورده جائز اولماز ایسه ده
 اشعارده جائز وشایعدر .

چونکه شعرای روم اوزان فارسیه بی استعمال
 ایتدکری کی قواعد فارسیه یه توفیقاً اشعارده فعلک
 فاعلی و متعلقاتی اوزرینه تقدیمی دخی تجویز ایتشدردر .
 نته کیم (شهد راحت کسب ایدر تدبیر منزل ایلیان *
 الدی ارباب حکم بو عبرتی زنبوردن) بیتک مصرع
 اولنده کسب ایدر فعلنک فاعلی تأخیر و مصرع ثانینده
 الدی فعلی کندو فاعلی و مفعوللری اوزرینه تقدیم
 اولنشدردر .

اشعار عثمانیه ده بو مثللو تقدیم و تأخیر لر کثیر وشایعدر

فقط موجب تعقید اولور ایسه نژده جائز اولدیغی کبی
شعرده دخی تجویز اولتماز .

تعقید . ایکی قسمدر . بری تعقید لفظیدر که بوجه بالا
عباره نك سبکنده واقع اولان خلدن ناشی کلامک
معنای مراده دلالتی ظاهر اولماقدر .

(سنی کوردکده پک زیاده ممنون اولیورم) دنیله جک
رده (پک زیاده سنی کوردکده ممنون اولیورم) دینلک
کبی که زیاده لفظی ممنون اولیورم فعلنک قیدی اولدیغی
حالده انک یاننده کتورلیوبده متعلق اولان کوردکده
جمله سنک اوست طرفنه کچورلمکله کلام معقد اولمشدر .

و (تلخ ایدر ادمک البته مذاق عیشتن * باده نوش ایله
بوکون ایله فکر فردا) بیتندن شاعرک مرادی باده
نوش ایله بوکون ایله فکر فردا که فکر فردا ادمک
مذاق عیشتی تلخ ایدر دیمکدر حالبوکه تلخ ایدر فعلی
بیتک اولنده و فکر فردا ایله فعلندن صکره اخرنده
بولمغله کلامنده تعقید لفظی واردر .

فهم افندینک (شرابدر دیهرک صوندی باکه ساقی
جام * حواس خمس ایله حس اولندی باده تمام) بیتی
دخی بو قبیلدندر که شراب ایچیلور ایکن طعم و رایحه سی
طوییلور ورنکی کورینسور و قدح اله التقدده صمانکه

حس لمس دخی حصه دار ایداش اولور یالکز حس سمع
 محروم قالور ساقی شرابدر دیچک اودخی حصه سنی
 الور بو حالده باده حواس خسه ایله حس اولنمش اولور
 لکن بومعنایی افاده ایچون قدحی المه الدم وشرابی
 کوره رک و رایحه سنی طویه رق ایچدم دیمک لازم کلور
 بو خسه بو جله له هپ محذوف اولدیغی حالده یالکز
 شرابدر دیه رک سوزندن بومعناله انتقالده صعوبت
 اولدیغندن کلامک معقد اولدیغی درکار در .

تعقید معنوی . بحسب اللغه منفهم اولان معنادن متکلمک
 مرادی اولان معنایه یعنی معنای حقیقیدن معنای مجازی به
 یامعنای کنائی به ذهن سامعک انتقالنده واقع اولان
 خللندن ناشی کلامک معنای مقصوده دلالتی ظاهر
 اولماقدر .

(درکه لطفکه کلم زبیرا * سنی هر دم کوره بیلک دیرم)
 بیتنده اولدیغی کبی که جانانک در کاهنه کلک اوراده
 بولنماعی اقتضا ایتدیکنه مینی کلکی نقیدن دایما اوراده
 بولنلق معناسی مراد اولنمشدر یعنی سنک در کاهندن ایرلم
 زیرا استرم که دایم سنی کوره بیله یم دیمک اولور لکن
 اورایه کلکی نفی ایتمکن اوراده بولنماعی نفی ایتمک
 یعنی دایما اوراده بولنلق معناسنه انتقال ایتمک پک بعیددر .

كذلك (ایشکن وصلک اقرار ایله اسحاقه کرم* وارمی
 اول لطفی مجال انکاره الله عشقنه) بیتنده دخی وصلی
 اقرار دن انی وعد ایتمک معناسی مراد اولمشدر
 چونکه برحق اقرار ایدن کیسه ضمناً انک ایفاسنی
 وعد ایتمش دیو ادما اولنه بیلور . لکن ذهنک بومعنايه
 انتقالنده صعوبت واردر . چونکه اقرار لفظی یکمشته
 برحاک وقوعنی اعتراف دیمک اولوب آتیده ایفاسنی وعد
 یرنده قوللانماز .

و كذلك (صباحه قالمه شمعز یوسف آسا اوله دامنکش*
 بزم انکشتزدن دستمز ای ماه کوتهدر) بیتدن شاعرک
 مرادی بز عاجز . بزدن بیهوده دامنکش اجتناب اوله
 دیمکدر چونکه صباحه قارشو مومک اوست طرفی
 یاتمش اولور ودیی قیصه قالدور که شاعرانی دسته و اول
 حالده اوزانان قیلنی دخی انکشته تشبیه دستک قیصه لغنی
 عجزدن کنایه ایتمشدر لکن بونده بک زیاده تعقید واردر .
 تنافر حروف و کلمات ذوق وحس ایله بیلنور . غرابت
 ایسه علم لغته و قیاسه مخالفت فن صرفه وضعف تألیف
 ایله تعقید لفظی فن نحوه عائددر خارجه تعقید معنوی
 قالبوب اکا دخی علم بیان متکفل اولور . چونکه تعقید
 معنوی معانی مجازییه و کنایه ده بولنور . بولنر ایسه
 علم بیان ایله بیلنور .

متكلمك فصاحتی • بر ملكه در كه انكله متكلم كندو
مقصدينى الفاظ فصیحه ايله افاده يه مقتدر اولور •

• متكلم فصیح ابتدا كلمات فصیحیه یی تحری و انتخاب ایلر
ثانیاً هر كله یی مشاكل و مناسی اولان كله ايله مزج
و ترکیب ایلر • چونكه كله لر ذاتاً فصیح اولدیغی
حالده حسن ترکیب ايله كلامه فصاحت كمز و متناسب
اولیان كله لر ذاتاً فصیح اولسه لر بيله یان یانه كتورلدكاری
تقدیرده بر برندن متنافر اولور لر بو ایسه تنافر كلمات دیمك
اوله رق كلامك فصاحتی اخلال ایلر و كله لر تقدیر
متناسب اولور ایسه كلامك سلاستی او قدر زیاده اولور •
سلاست • كلامك لسان اوزره سهولت ايله جریان
ایلدیشیلر • (بیت لحرره) یور مجلس انسه ای مست
ناز * فی وحی مهیا كان دلنواز) كبی • مرحوم فهیم
افندینك (علی الصباح جهان خلقی كار باره كیلر * بلا
كشان محبتده كوی یاره كیلر) بی تی دخی سلیسدر فقط
(كوی یاره كیلر) عباره سننده ایکی یاه متحرکه بر برینه
مقارن اولسه دهاسلیس اولوردی •

بعض ادبای عربیه نك بیاننه كوره كلمات فصیحیه ایکی قسمه
منقسمدر و هر قسمك موقع مناسی واردر •

قسم اول الفاظ جزله یعنی قالین واغر لفظلر در جلادت
خطابت قضا اقتضایغ غدر کبی .
قسم ثانی الفاظ رقیقه یعنی لطیف وخوش ونازک وملایم
لفظلر در زلف سمنبوی سروناز ماه سیمیا کبی .
الفاظک قولاغه طوقونمی اشخاصک کوزه کورنمی
کبیدر . شویله که الفاظ جزله وقورومهبب اشخاص کبی
تخیل قلنور . و حرب و ضرب و تقریر و تهدید کبی
مقاملره یاقیشور . و الفاظ رقیقه مزاجی لطیف ومشربی
ملایم اشخاص کبی تخیل اولنور . ونغزل وتلطیف
وجلب مودت واستعطافه دائر اولان کلامره یاقیشور .
بناء علی ذلک فصحادن بعضیلرینک الفاظی سلاحلرینی
طاقمش حرب به حاضر لشمش انسانه بکزرر و بعضیلرینک الفاظی
کوزل کینمش انواع حلی طاقمش نساء حسانه بکزرر .
اولکی صنفدن اولنر الفاظ جزله استعمالنه مألوف اولوب
اویولده کسب ملکه وسائره تفوق وتقدم ایدنلر دیمک
اولهرق متین قصیده لر سو یلر لر . لکن غزل طرزنده
کلامری اوقدر اعلی اولماز . و صنف ثانیدن اولنلر
الفاظ رقیقه استعمالنه ما نوس اولوب اویولده کسب ملکه
وتقدم ایدنلر دیمک اولهرق لطیف غزلر سو یلر لر . لکن
متابجه کلامری اول مرتبه اعلی اولماز .

قرآن کریم ایسه ایکی یولده دخی فصیحایی عاجز قیلشدیر .
 زیرا الفاظ جزله و رقیقه دن هر بری مقامیله متناسب
 اوله رق مستعملدر . مثلا یوم قیامت و عذاب جهنم کبی
 شدت مقامنده الفاظ جزله و رحمت و مغفرت و لطف
 و تسلیت مقامنده الفاظ رقیقه وارد اوله رق اولکی
 صورته اولان آیات کریمه غایت متین و ایکنجی صورته
 اولان آیات کریمه غایت لطیفدر .

کلام متین . اول کلامدرکه الفاظ جزله دن ترکیب ایدر و ترکیبی
 مفرغ اولور یعنی قالبدن دوکه کبی کله لر بر برینه طبیعی
 مربوط کورینور دو کؤک صاچیق اولماز . نفعینک
 (دکلدیر کهکشنان جلاد قهری تیغ عدلیله * چالوب چاک
 ایلدی فرق سرچرخ ستمکاری) ییتی کبی .

کلام لطیف . اول کلامدرکه الفاظ رقیقه دن ترکیب ایدر
 و طبعه انبساط و یره جک معانی بی متضمن اولور .
 فغانینک (شمیم کاکن آلمش نسیم کاشنده * دیمشکه
 سنبله سنده امانت اولسون بو) ییتی کبی .

سلاست بعضا متانت ایله و بعضالطافت ایله مجتمع اولور .
 نه کیم فهیم افندینک (کثرت حرص وامل خاطر پیرانده در *
 مارو مورک یوه سی خانئه ویرانده در) ییتی هم سلیس
 و همده متیندر . واکاهک (نه شیشه یم نه سبوی میم نه آینه *)

دوشرحی سنک ملامتدن احتراز بکا) هم سلیس و همدمه
لطیفدر .

سلاست و جزالت یارقت و متانت یالطافت حسیمیه
کلامک درجات مختلفهسی واردر که حس و ذوق ایله
پلنور .

قرآن کریمک اصل اعجازی اکرچه معناسی اعتبار یله در
لکن الفاظ قرآنیه درجه قصوای فصاحتده اولوب
سلاست و متانت یالطافتی اعتبار یله دخی فصحای عربی
ماجز قیلشدر .

کلامک بلاغتی . مقتضای حاله مطابقتیدر . یعنی
مقامه مناسب اولان وجهله تصویر و ترتیب اولتمسیدر .
فقط فصاحتی دخی شرطدر . فصاحت بولنمیان کلامده
بلاغت دخی بولتماز .

ادیب اولان کیمسه شاعر اولسون منشی اولسون
قیومجیی یه بکزر نصل که قیومجیی حلیاتدن برشی یاپه جق
اولدیغیی حالده اولاد درر وجواهری سچر و ثانیاً انلرک
متناسب اولنلرینی یان یانه دیزر ایسه ادیب دخی کلمات
فصیحده یی سچر وانلری یکدیکنندن متنافر اولیه جق
وجهله دیزر ایشته انک بوایکی ایشی فصاحت دیمکدر .
فقط قیومجیمک بروظیفهسی دهواردر که یاپه جغیی شیئک